

***Samen sterk voor natuurbescherming
door Susanne Kuijpers – Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland***

Het beschermen van de natuur is hard nodig. De 'vooruitgang' die gepaard is gegaan met zaken als de intensivering van de landbouw, de uitbreiding van steden en infrastructuur, de toename van industrie en de verhoging van de recreatiedruk, heeft zijn tol geëist van de natuur. Nog maar 15% van alle soorten die oorspronkelijk in ons land voorkwamen is overgebleven. In een drukke provincie als Zuid-Holland is de druk op de natuur helemaal groot: slechts iets meer dan 6% van het oppervlak van onze provincie bestaat uit natuur. Ter vergelijking: volgens bioloog E.O. Wilson zou wereldwijd, om geen biodiversiteit te verliezen, de helft van het aardoppervlak gereserveerd moeten worden voor natuur. Ook volgens emeritus hoogleraar Frank Berendse is op nationale schaal meer ruimte voor natuur noodzakelijk. Volgens hem zou het oppervlak voor wilde planten en dieren uitgebreid moeten worden tot minimaal een derde van Nederland.

Gezien de kwetsbare positie van de Zuid-Hollandse natuur, is het evident dat het van belang is dat er vanuit de maatschappij wordt opgekomen voor natuurbescherming, om voldoende tegenwicht te geven aan economische belangen. Gelukkig zijn er veel organisaties die zich richten op het beschermen van natuur. Om tot een effectieve bescherming te komen, is het samenwerken van de organisaties van groot belang.

Eén van de organisaties die zich richt op het beschermen van natuur is de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland (NMZH). De NMZH zet zich in voor een mooi en duurzaam Zuid-Holland en doet dit samen met 300 lokale en regionale organisaties in de provincie. Ook werkt zij nauw samen met organisaties als Natuurmonumenten, Zuid-Hollands Landschap, Staatsbosbeheer, IVN, Dunea, KNNV, et cetera. De NMZH werkt bij veel van haar activiteiten op het gebied van natuurbescherming intensief samen. Enerzijds is dit pure noodzaak omdat de NMZH maar een kleine organisatie is (ruim 5 fte). Anderzijds omdat gezamenlijk optrekken vele voordelen kent. Zo weten twee altijd meer dan één, laat staan een heel netwerk. In het Zuid-Hollandse natuurnetwerk is enorm veel kennis en expertise aanwezig. Het aanboren en betrekken van die kennis helpt ook bij het vinden van een goede strategische koers. Zitten we op de goede weg, zien we geen zaken over het hoofd? Door anderen te betrekken worden onderwerpen vanuit meerdere hoeken bekeken en kun je samen tot een goede aanpak komen. Daarnaast heb je gezamenlijk meer kracht. Wanneer één organisatie een geluid laat horen moet je maar afwachten of een overheid, de politiek of andere partij dit oppakt, maar wanneer een hele coalitie aan natuurorganisaties van zich laat horen, dan kunnen anderen daar bijna niet meer omheen. Hieronder volgen een aantal mogelijkheden en kansen die samenwerking biedt, met bijbehorende voorbeelden.

Agenderen en signaleren

Natuurbescherming begint bij het signaleren van mogelijke bedreigingen (of kansen). De NMZH kan niet volledig zelf in de gaten houden welke positieve of negatieve ontwikkelingen er voor de natuur in heel Zuid-Holland staan te gebeuren en hier zo nodig op reageren. Het is

daarom vooral zaak dat lokale organisaties hier zelf alert op zijn als oren en ogen in het veld. De NMZH kan lokale organisaties tips geven hoe eenenander aan te pakken of verbindingen te leggen tussen organisaties die met vergelijkbare kwesties te kampen hebben. Soms is er sprake van vergelijkbare ontwikkelingen die op meerdere plekken tegelijk spelen. Dan kan sprake zijn van een structurele trend op bovenlokaal niveau en kan de NMZH samen met de betrokken lokale organisaties zoeken naar een oplossing. Een voorbeeld waarbij dit aan de orde was, is kustbebouwing. Zo kreeg de NMZH enkele jaren geleden steeds meer signalen van bezorgde lokale organisaties over plannen voor de bouw van strandhuisjes en andere gebouwen voor verblijfsrecreatie aan de kust. Uit een analyse die de NMZH maakte, bleek dat er inderdaad sprake was van een recente, forse toename van bouwplannen voor kustbebouwing. Natuurlijk is het belangrijk dat er dan op lokaal niveau wordt ingespeeld op die plannen en wordt opgekomen voor het natuurbelang. Maar bij zo'n structurele ontwikkeling, die op veel plekken langs de kust speelt, is het ook van belang dat overheden op provinciaal en/of rijksniveau tot actie worden aangezet. Daarom begon de NMZH samen met andere natuurorganisaties de campagne 'Bescherm de Kust'. In een aantal maanden tijd werd deze petitie door meer dan 100.000 mensen, die zich zorgen maken over het verdwijnen van het ongerepte kustlandschap, ondertekend. Daarop trok minister Schultz haar voornemen om het bouwverbod aan de kust los te laten in en werd er een Kustpact opgesteld waarin afspraken tussen alle betrokkenen moesten komen rond kustbebouwing. De provincie Zuid-Holland scherpte vooruitlopend op het Kustpact de ruimtelijke bescherming van de Zuid-Hollandse stranden alvast aan. Een mooi resultaat van de samenwerking tussen vele natuurorganisaties.

Beïnvloeden

Kustbebouwing

Helaas krijgt het natuurbelang bij lange na niet altijd het gewicht dat het verdient in besluitvorming van de overheid. Dit is des te zorgelijker, omdat je de natuur jarenlang goed kunt beschermen, maar één keer een verkeerd besluit en je bent een waardevol landschap of natuurgebied voor altijd kwijt. Natuurlijk beseft iedere natuurbeschermmer dat er naast het natuurbelang ook andere belangen zijn, die gediend moeten worden en er uiteindelijk altijd

een balans gevonden moet worden. Maar te vaak pakt die balans per saldo negatief uit voor de natuur en is zelfs een compromis niet voldoende om de meest kwetsbare natuur te behouden. Daarom is het belangrijk om waar dat kan constructief mee te denken met de overheid om natuur te versterken en waar het moet, kritisch te handelen om slechte overheidsplannen te corrigeren.

Natuurlijk is het ideaal om in een vroeg stadium van besluitvorming mee te kunnen denken en daarmee het natuurbelang vooraf een volwaardige plek te kunnen geven in de besluitvorming. Maar die mogelijkheid is er lang niet altijd. Dat maakt het soms noodzakelijk om via de juridische weg ongewenste besluiten terug te draaien.

Een voorbeeld hiervan zijn de procedures die de NMZH samen met vele lokale groepen, waaronder de KNNV Voorne, heeft aangespannen tegen recente ontheffingen die de provincie Zuid-Holland heeft afgegeven voor het afschot van diverse vogelsoorten om landbouwschade tegen te gaan. Om uitvoering te geven aan de faunabeheerplannen die zijn opgesteld door de faunabeheereenheid (waarvan vertegenwoordigers van agrariërs, jagers, landgoedeigenaren en terreinbeherende natuurorganisaties het bestuur vormen), heeft de provincie Zuid-Holland in de afgelopen jaren diverse ontheffingen van de Flora- en Faunawet (per 1 januari 2017 opgegaan in de Wet natuurbescherming) afgegeven. Deze ontheffingen gingen op een aantal punten veel te ver. Zo waren er bijvoorbeeld geen limieten opgenomen aan het aantal af te schieten ganzen. Ook werd toegestaan dat roeken konden worden geschoten, terwijl deze soort slechts in kleine aantallen op een beperkt aantal plekken in Zuid-Holland voorkomt en maar voor zeer beperkte schade aan gewassen zorgt. Bovendien bleek naar aanleiding van het bezwaar en beroep van de natuurorganisaties dat het aantal roeken in de provincie veel lager ligt dan waar bij de ontheffingsverlening vanuit werd gegaan.

De beroepsprocedures lopen momenteel nog, dus de definitieve resultaten hiervan zijn nog niet bekend. Maar doordat een groot aantal natuurorganisaties de krachten gebundeld heeft door gezamenlijk procedures aan te spannen, is in ieder geval al een duidelijk signaal afgegeven dat het ontheffingenbeleid van de provincie (uitgevoerd door de Omgevingsdienst Haaglanden) tot veel weerstand leidt en dus beter kan en moet worden.

Stimuleren en aanjagen

Gelukkig hoeft het niet altijd zo ver te komen dat juridische procedures nodig zijn om de natuur te beschermen. Soms staan overheden of particuliere ondernemers erg open voor ideeën vanuit burgers of maatschappelijke organisaties om biodiversiteit te beschermen en te versterken en is het dus belangrijk om die ideeën op het juiste moment voor het voetlicht te brengen en steun uit te spreken aan overheden of ondernemers die goed bezig zijn.

Ook in dit geval is samenwerking van groot belang. Bijvoorbeeld door het delen van goede voorbeelden die ook elders uitgevoerd kunnen worden. Het van elkaar leren welke kansen er liggen om tot versterking van de natuur te komen. Dit kan door het delen van inhoudelijke kennis, maar ook door expertise en kennis te delen over wat de beste strategie is bij bijvoorbeeld lobby of het mobiliseren van mensen.

Zo is er bijvoorbeeld in het kader van de provinciale verkiezingen in 2015 een natuurmanifest opgesteld. Dit manifest werd gesteund door een groot aantal lokale, provinciale en landelijke natuurorganisaties en is het vlak voor de verkiezingen aangeboden aan de nieuwe leden van Provinciale Staten om hen te stimuleren om met een ambitieus natuurbeleid te komen. Zo'n manifest is vooral van betekenis doordat het duidelijk maakt dat de inhoud op veel draagvlak in de maatschappij kan rekenen. En al die mensen die zo'n manifest steunen, zijn kiezers. Ze zijn dus van groot belang voor kandidaat politici in verkiezingsstijd. Om het draagvlak voor een ambitieus natuurbeleid zichtbaar te maken, is samenwerking essentieel. Wanneer de politiek van iedere organisatie een net iets andere boodschap zou ontvangen, kunnen zij daar vaak weinig mee. Maar één duidelijke boodschap namens een groot aantal organisaties kan veel makkelijker opgepakt worden.

Provincie aan zet

Met de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming per 1 januari 2017, zijn een aantal taken die voorheen bij het Rijk lagen naar de provincies overgegaan. Iedere provincie zal een natuurvisie op moeten stellen. Ook nieuw is dat provincies verplicht zijn om maatregelen te nemen om een 'gunstige staat van instandhouding' van soorten te realiseren. Deze plicht tot actieve soortenbescherming betekent dat provincies naast het verbieden van zaken die schadelijk zijn voor soorten via regels en geboden dus ook actie moeten ondernemen om soorten die er slecht voor staan te helpen. Dit kan bijvoorbeeld door de aanleg van nieuwe natuurgebieden of verbindingen tussen gebieden, maar bijvoorbeeld ook door nestgelegenheid te creëren in de bebouwde omgeving et cetera. Een groot voordeel van deze actieve soortbescherming is dat ook de regels minder snel zullen knellen. Als soorten er immers goed voorstaan, kunnen ze ook beter tegen een stootje. Dit komt het draagvlak voor natuurbescherming ten goede.

Nu de provincie een grotere rol heeft op het gebied van natuur, is het ook belangrijk dat die rol op een goede en ambitieuze manier wordt ingevuld. In de aanloop naar de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming, heeft de provincie Zuid-Holland hier nog weinig blij van gegeven. Er werd toen namelijk gekozen voor een 'beleidsneutrale' omzetting van het bestaande beleid vanwege het gebrek aan tijd. Daar valt op zich iets voor te zeggen: beter een zorgvuldig proces om tot een goed en ambitieus geactualiseerd beleid te komen dan iets meer tijd vergt, dan snel tot een gebrekking nieuw beleid komen. Sinds kort is de provincie dan ook begonnen met een traject om het nieuwe natuurbeleid vorm te gaan geven. De NMZH is met de provincie in overleg over de rol die de natuurorganisaties hierbij kunnen en willen krijgen. De NMZH vindt het belangrijk dat de gezamenlijke inbreng van alle Zuid-Hollandse natuurorganisaties daarbij betrokken gaat worden, want alleen op die manier kan draagvlak voor het beleid verkregen worden. Het is op dit moment nog niet duidelijk hoe hier invulling aan gegeven gaat worden, maar de NMZH maakt zich in ieder geval hard voor ruimte in het proces voor inbreng vanuit het gehele netwerk van Zuid-Hollandse natuurorganisaties.

Proef Slikken van Voorne. Potentie, gebruik en mogelijke verstoring van steltlopers (een samenvatting)

door Tom van Wanum

Eind februari 2016 werd ik benaderd door Onderzoeksbureau Altenburg en Wymenga.

In opdracht van Rijkswaterstaat was dit bureau begonnen met onderzoek naar wadvogels op de slikken van Voorne. Doel van het onderzoek was nagaan of en hoeverre vogels en kitesurfers in het gebied kunnen samengaan.

Toen ze vernomen hadden dat wij de Westplaat al bijna 40 jaar tellen, wilden ze graag gebruik maken van deze tellingen. Uiteraard heb ik hen de lijsten doorgestuurd. Eind november vorig jaar heb ik het voorlopige rapport ontvangen waar het onderstaande een samenvatting van is. In dit rapport worden verzamelde gegevens uit het eerste onderzoeksjaar (2016) gepresenteerd. Het zijn daarmee voorlopige resultaten en de conclusies zijn indicatief. In het komende jaar (2017/2018) wordt dit aangevuld.

Aanleiding

In 2008 is het ondiepe zeegebied voor de Zeeuwse en Zuid-Hollandse Deltakust aangewezen als het Natura 2000-gebied Voordelta. De Voordelta valt daarmee binnen het Europese Natura 2000-netwerk van natuurgebieden waarin specifieke plant- en diersoorten en hun leefgebieden zijn beschermd. In het Natura 2000-beheerplan Voordelta (2008) zijn de staat en ontwikkeling van de aangewezen Natura 2000 natuurwaarden van dat moment aangegeven en zijn voor deze waarden instandhoudingsdoelen geformuleerd. In dit Beheerplan Voordelta is tevens uitgewerkt welke maatregelen er nodig zijn om het gebied te beschermen en hoe het niveau van de instandhoudingsdoelen van de aangewezen natuurwaarden verkregen en/of behouden kan worden. Naast maatregelen om de beschermde soorten in stand te houden,